

VECHT-SCHEIDING? STOPPEN. NU!

VECHTSCHIEDINGEN ZIJN *SERIOUS BUSINESS*, ZEKER IN EEN TIJD WAARIN ÉÉN OP DE DRIE HUWELIJKEN STRANDT, MENSEN GRAAG VOOR HUN EIGEN GELUK GAAN EN VOORAL ZIJN GEFOCUST OP DE FOUTEN VAN EEN ANDER. TREURIG DETAIL: SOMMIGE EX-PARTNERS PROCEDEREN LANGER DAN ZE GETROUWD ZIJN. MAAR DAN NOG VEEL ERGER: PER JAAR ZIJN ZO'N ZEVENDUIZEND KINDEREN DE DUPE VAN EEN VECHTSCHIEDING.

'Deze kinderen lopen trauma's op', zegt Gea Eggink, systeemtherapeut bij Fier. 'Ontwikkelingsachterstanden. Ze vertonen sociaal inadequaar gedrag, worden angstig, of agressief. Depressief in sommige gevallen. Ze gaan gebukt onder de strijd van hun ouders. Die vechtschiedingen moeten stoppen, en wel direct.'

Maar dat is best een ding. Want: stellen die zijn verward in zo'n strijd zijn ervan overtuigd dat wat zij doen in het belang is van hun kind. Ze strijden uit liefde, opdat het kind ziet hoeveel papa of mama van hem houdt. Waarom zou je daarmee stoppen? Daarnaast kan het heftig en complex zijn om samen, maar toch apart van elkaar, de kinderen op te voeden. Zeker als je beiden een heel andere opvatting hebt over opvoeden. Sinds in 1998 beide ouders het gedeeld gezag hebben over hun kinderen, ontstaan er veel vaker conflictsituaties, zo blijkt. En sinds de wet vanaf 2009 gescheiden ouders verplicht een ouderschapsplan op te stellen, is het er voor sommige partijen niet beter op geworden. Zo'n plan is voor veel ouders eerder aanleiding tot heftige discussie dan tot houvast en duidelijkheid. En dan nog een punt: de ouders in kwestie zijn hulpverleningsmoe.

Jarenlang zijn ze van hulpverlener naar hulpverlener getogen, zonder resultaat. Sterker nog: de impasse wordt steeds groter, de strijd alsmaar grimmiger.

ZWAAR GESCHUT

'Doodmoe zijn ze ervan', weet Amanda de Wind, systeemtherapeut bij Fier. Samen met collega Gea Eggink geeft zij groepsbehandeling voor gezinnen die verward zijn geraakt in een vechtschieding. 'De situaties die wij hier tegenkomen, slepen soms al jaren voort en je merkt dat de ouders geen hulpverlening meer kunnen zien. Maar ze zitten ondertussen nog wel in die onhoudbare situatie.' Gea: 'We kennen de verhalen van ouders die hun kinderen al jaren niet meer hebben gezien, de verhalen van de vaders die hun zoon of dochter stiekem op het schoolplein bekluren, om toch maar een glimp van ze te kunnen opvangen. En we kennen de verhalen waarbij jeugdzorg zelfs dreigt de kinderen uit huis te halen omdat zij ook geen andere oplossing meer zien. Er staan hele kampen tegenover elkaar, complete families worden erbij betrokken. Mensen maken elkaar zwart, demoniseren de ander.'

En in zulke gevallen is er zwaar geschut nodig, zeggen Amanda en Gea. 'De hulpverlening is vaak te licht in gezet of teveel alleen gericht op het kind, met onvoldoende resultaat.' Een andere aanpak dan maar, een effectieve. Niet individueel deze keer, maar groepsgewijs. Dat is die van 'Kinderen uit de knel', een methodiek die is opgezet met behulp van Justine van Lawick, klinisch psycholoog, psychotherapeut en autoriteit op het gebied van gezinstherapie. Bewezen effectief is deze behandeling, die bestaat uit tien groepsbijeenkomsten voor zes ouderparen tegelijk. Daaraan parallel loopt de kindergroep, met daarin de kinderen van de ouderparen.

'ALS OUDERS RUZIE MAKEN, VRAGEN WIJ: WAT BETEKENT DIT VOOR JULLIE KINDEREN?'

SPIEGELEN

Kracht van deze vorm van behandeling is de groep zelf. Gea: 'De groep doet het werk, de ouders met elkaar. Wij, als systeemtherapeuten, zijn erbij om te sturen en om gespreksthema's aan te dragen, de rest doen ze voornamelijk zelf. Praten, discussiëren, luisteren, ervaringen delen. Het is aan ons om veelzijdig partijdig te blijven en continu tot de kern te komen: de kinderen. Waar het ook over gaat, het gaat altijd over de kinderen. Zij vormen het centrum. Als ouders ruzie maken, vragen wij: wat betekent dit voor jullie kinderen?'

Belangrijk effect van de groep is dat ouders elkaar spiegelen. Ze begrijpen de ander, herkennen patronen. Door te kijken naar de strijd van andere ouders leren zij wat de effecten van een vechtscheiding zijn. Op die manier helpen ze zichzelf en de ander op weg. Ze geven feedback, zeggen elkaar de waarheid. Dat werkt. 'Je kunt nu eenmaal beter worden geconfronteerd door een lotgenoot dan door een hulpverlener', weet Gea. 'Lotgenoten accepteren van elkaar. Als er in de groep iemand flink tekeer gaat, reageert de groep daarop. Dan wordt er gezegd: fijn dat je zo lekker to the point bent, maar de manier waarop kan anders. Prachtig dat de groep op die manier corrigeert en inzichten geeft. Dat brengt ook weer zelfinzicht. En er is steun voor elkaar. We hadden eens een man die volschoot om een verhaal dat werd verteld. Hij was oprecht van streek. Aanstellerij, zei zijn ex-vrouw. De groep ging gelijk in verweer: zo zien wij dat niet, wat wij zien is echt verdriet. Zo'n man wordt op dat moment gesteund, zijn ex leert de situatie van een andere kant te bekijken.'

'DE KINDEREN ZIJN NIET HET LASTPAKJE, ZE ZIJN TOT LAST- PAKJE GEMAAKT DOOR AL HET GESODEMIETER VAN DE OUDERS'

DESTRUCTIEVE PATRONEN

Destructieve patronen opsporen en een halt toeroepen en constructieve patronen aanleren zodat de kinderen kunnen zijn wie ze zijn; dát is waar het bij deze groepsbehandeling om draait. Amanda: 'Die destructieve patronen zijn de grote boosdoeners. Voorbeelden te over: alles wat de ander doet of zegt bij voorbaat negatief beoordelen, de ander de schuld geven van het feit dat het zo slecht met de kinderen gaat, de ander beoordelen als gestoord, en noem maar op. Wij proberen de ouders te laten inzien welke destructieve patronen er in hun vechtscheiding een rol spelen en hoe ze die kunnen stoppen.'

Ook een groot knelpunt is de persoonlijke pijn en trauma's die mensen ervaren, weten Gea en Amanda. 'Veel ouders zitten vast op hun eigen traumatische ervaringen', zegt Amanda, 'hun eigen pijn. Neem de vrouw die zelf dochter van gescheiden ouders is; de pijn van die scheiding legt ze nu, jaren later, neer bij haar eigen kinderen. Anderen nemen de pijn die ze hebben ervaren door hun ex-partner mee in de strijd: hij zal mijn kinderen net zo'n pijn doen als hij mij heeft gedaan. Op dit soort trauma's lopen zaken vast. Daarom is het belangrijk om hierover in gesprek te gaan. Maar dat is moeilijk. Ouders vinden het lastig om kwetsbaar te zijn, vooral als hun ex-partner in dezelfde ruimte zit.'

Gea: 'We hebben ouders in de groep die geen woord meer met elkaar wisselen, totaal niet communiceren. Ja, non-verbaal. Door hun irritatie te laten zien naar de ander. Zuchten. Met de ogen rollen. Elkaar observeren.' Amanda: 'In zo'n situatie wil je je als ex-partner het liefst groot houden, niet aan die ander laten zien hoeveel verdriet je hebt. Het is aan ons om deze dingen toch naar boven te krijgen, de gevoelige snaar te raken. Om die thema's aan te dragen die wat losmaken. En dan is er weer de groep die steun biedt en begrip toont als zo'n man dan eindelijk zegt dat hij eigenlijk heel bang is voor zijn ex-vrouw.'

ONDERZOEK INSPECTIE

Na de gewelddadige dood van Ruben en Julian uit Zeist in mei 2013 hebben de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie voor de Gezondheidszorg een diepgaand onderzoek ingesteld naar de hulpverlening aan de broers en hun ouders. De inspectie besteedt in dit rapport ook aandacht aan de negatieve gevolgen van zogenaamde vechtscheidingen op kinderen.

De inspecties geven aan dat bij een vechtscheiding vooral factoren een rol spelen die buiten de invloedssfeer liggen van de jeugdzorg en de gezondheidszorg. Zoals de juridische strijd tussen ouders, de financiële gevolgen van een scheiding en het visieverschil dat tussen ouders kan bestaan over het belang van de kinderen.

Zij pleiten ervoor dat alle betrokken partijen - overheid, hulpverlenende instanties, de rechtspraak, advocaten en belangenverenigingen voor gescheiden ouders - richtlijnen ontwikkelen over hoe te handelen bij een problematische scheiding waarbij minderjarige kinderen zijn betrokken. Centrale vragen daarbij zijn hoe het belang van de kinderen steeds voorop kan blijven staan en wie de belangen van deze kinderen vertegenwoordigt.

(Bron: Rijksoverheid.nl)

Waar vervolgens naartoe wordt bewogen, is 'de knip'. 'De eigen pijn los zien van het kind. De knip maken en de kinderen weer in het midden zetten, want zij horen centraal te staan, niet de ouders.'

KINDERGROEP

Parallel aan de oudergroep loopt de kindergroep. Het doel van de kindergroep is het vergroten van de weerbaarheid van de kinderen. Door middel van creatieve activiteiten, zoals filmkijken, theater, muziek maken en tekenen, leren zij uiting te geven aan het thema 'strijdende ouders'. Amanda: 'Door hier samen mee bezig te zijn, leren de kinderen dat ze niet de enige zijn die in deze lastige situatie zitten, ze kunnen bovendien van elkaar leren en elkaar steunen. Bijvoorbeeld door te vertellen wat ze doen als hun ouders ruzie hebben. Een meisje vertelde laatst dat ze naar de burens gaat als haar ouders elkaar de huid volschelden. Dat is een plek waar ik me veilig voel, vertelde ze, daar word ik weer vrolijk. Andere kinderen kunnen hier een voorbeeld aan hebben. Je ziet ook dat deze kinderen vrijer praten in zo'n groep. Iedereen heeft hetzelfde meegemaakt en dus hoef je je niet te schamen voor wat er thuis gebeurt. Op school, bijvoorbeeld, is dat heel anders, daar heeft niet iedereen vechtende ouders.'

Het gaat in deze groep om herkenning, erkenning en ontschuldigen. Gea: 'We doen leuke dingen, maken deze kinderen niet tot patiëntjes. Want zij zijn niet het probleem. Het zijn de ouders die een probleem hebben.'

BOM

De werkstukken die de kinderen maken, worden aan het eind van de tien bijeenkomsten aan de ouders getoond. Gea: 'Dan zie je ze denken: wow, wat heb ik mijn kind aangedaan? Zo'n filmpje, waarin een kind duidelijk maakt hoe stressvol het is dat papa en mama ruzie hebben, slaat in als een bom. Het moet echt anders, zeggen ze dan. En dat móet ook. Kinderen hebben enorm veel last van een vechtscheiding. We zien ze worstelen. Sommige kinderen zien hun vader of moeder alleen hier bij Fier, als ze langskomen voor de therapie. Je ziet ze dan twijfelen: kan ik wel of niet aardig doen tegen papa? Ze willen de ander, in dit geval hun moeder, niet teleurstellen. Ze weten, voelen, dat moeder het niet fijn vindt als papa een leuk contact met de kinderen heeft. Hoe verscheurend is dat voor een kind? We kennen kinderen die al drie, vier, vijf jaar in behandeling zijn, zonder dat er wat verandert. De vraag is of deze kinderen nog zoveel hulp nodig hebben als het vechten tussen hun ouders is gestopt. De kinderen zijn niet het lastpakje, ze zijn tot lastpakje gemaakt door al het gesedemeter van de ouders.'

PROCEDURES STOPZETTEN

Dat gesedemeter moet stoppen. Ook in de rechtbank. Voorwaarde voor deelname aan de groep is dat alle juridische procedures worden stopgezet en dat er tijdens de deelname aan de groep geen nieuwe juridische procedures in gang worden gezet. 'Die toestanden kun je er niet bij hebben,' zegt Gea. 'De strijd moet stoppen en wel nu. Als ouder kun je niet open en eerlijk zijn in zo'n groep als er nog rechts-

zaken lopen. Het moet veilig zijn, veilig genoeg om je kwetsbaar op te stellen. En niet: alles wat ik zeg, kan tegen me worden gebruikt.' Amanda: 'In deze hele procedure gaat het niet om gelijk krijgen, om winnen of verliezen. Nee, het gaat om gezamenlijk ouderschap. Dat inzicht willen we meegeven.' De strijdende ex-partners moeten een andere bril opzetten en weer respect voor de ander krijgen als ouder. Elkaar vanuit deze rol benaderen en de rol van ex-partner in de strijd over de kinderen loslaten. 'Als ze maar samen ouders zijn. Want dat is wat ieder kind verdient: ouders die met elkaar kunnen communiceren over het ouderschap.'

LAST RESORT

Makkelijk is het niet, dit traject. Een resumé: in veel vechtscheidingen spelen psychiatrische stoornissen een rol. Er is veel frustratie en verdriet. Beschuldigingen over en weer. Pijn ook. Verbaal geweld. Scheldpartijen, serviezen die worden stukgesmeten. Advocaten die staan te popelen om de zaak weer op te pakken. Kinderen die een ontwikkelingsachterstand hebben, angstig, agressief, depressief zijn. En dan heb je nog de randfiguren: de stiefouders, de opa's en de oma's, de ooms en de tantes... Allemaal vinden ze er wat van, allemaal gaan ze mee in de strijd. Want: ruzie bindt. 'Deze groep zit aan het einde van de hulpverleningslijn,' zegt Amanda. 'We zijn een soort last resort. Hierna houdt het op, is er niets meer.' ●

AANMELDEN?

BEL 088 - 20 80 000 OF STUUR EEN
MAIL NAAR: AANMELDINGEN@FIER.NL